

Nicolae VASILE

Așa 'nălțat-a Eminescu!...

O altă pogorâre divină asupra lui Eminescu este cea de creator de geniu. Poate este cea mai conștientizată situație, dintre geniile cunoscute, pentru că aceasta emană direct din scrierile lui, fără a-l pune pe consumatorul de artă să facă eforturi de căutare a unor înțelesuri ascunse, uneori discutabile, cum se întâmplă în cazul multor pictori, sculptori etc. celebri. În exegeza artistică contemporană este îndeobște acceptat că artiștii de geniu sunt trimișii lui Dumnezeu pe pământ, deci au ceva intrinsec sfânt în sens teologic mai larg. Era Eminescu conștient de asta? Eu cred că da. V-ați întrebat vreodată cui îi sunt adresate cele cinci scrisori, în niciun caz oamenilor, care de mult nu-l mai înțelegeau? Nu sunt acestea forme de dialog ale autorului cu divinitatea?

"Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci/ Și gândirilor dând viață, suferințele întuneci;/ Mii pustiuri scânteiază sub lumina ta fecioară, /... / Câte frunți pline de gânduri, gânditoare le privești! / Vezi pe-un rege ce-mpânzește globu-n planuri pe un veac,/ Când la ziua cea de mâine abia cuget-un sărac... / Deși trepte osebite le-au ieșit din urna sorții,/ Deopotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții;/ La același șir de patimi deopotrivă fiind robi,/ Fie slabi, fie puternici, fie genii ori neghiobi!". (Scrisoarea I)

Cine privește de sus la fel și pe rege, și pe sărac, și pe genii, și pe robi, și pe neghiobi? Ei bine, cu aceea intră Eminescu în dialog, acelora le trimite scrisorile în limbajul zeilor. Se zice că *arta este calea, iar artistul este mijlocul prin care Dumnezeu comunică cu oamenii*. Asta s-a și întâmplat.

"De ce nu voi pentru nume, pentru glorie să scriu?/ Oare glorie să fie a vorbi într-un pustiu?/ Azi, când patimilor proprii muritorii toți sunt robi,/ Gloria-i închipuirea ce o mie de neghiobi/ Idolului lor închină, numind mare pe-un pitic/ Ce-o beșică e de spumă într-un secol de nimic./... / De-oi urma să scriu în versuri, teamă mi-e ca nu cumva/ Oamenii din ziua de-astăzi să mă-nceap-a lăuda./ Dacă port cu ușurință și cu zîmbet a lor ură,/ Laudele lor desigur m-ar mîhni peste măsură.". (Scrisoarea II)

În Scrisoarea III, pe un fond istoric, bine-cunoscut românilor din manuale, autorul strecoară o excepțională rugă către divinități: *"De din vale de Rovine/ Grăim, Doamnă, către Tine,/ Nu din gură, ci din carte,/ Că ne ești așa departe./ Te-am ruga, mări, ruga/ Să-mi trimiți prin cineva/ Ce-i mai mîndru-n valea Ta:/ Codrul cu poienele,/ Ochii cu sprîncenele;/ Că și eu trimite-voi/ Ce-i mai mîndru pe la noi:/ Oastea mea cu flamurile,/ Codrul și cu ramurile,/ Coiful nalt cu penele,/ Ochii cu sprîncenele./ Și să știi că-s sănătos,/ Că, mulțămind lui Cristos,/ Te sărut, Doamnă, frumos"*.

Scrisoarea V începe ci Samson și se termină cu Dalila, într-un mod în care, în același dialog cu divinitatea, cere sprijin pentru păstrarea învățămintelor biblice. Vede în femeie posibila sursă de rupere a celor biblice, după ce mai contribuisese la asta și la *Izgonirea lui Adam din Rai*:

"Biblia ne povestește de Samson, cum că muierea,/ Când dormea, tăindu-i părul, i-a luat toată puterea/ De l-au prins apoi dușmanii, l-au legat și i-au scos ochii,/ Ca dovadă de ce suflet stă în pieptii unei rochii... /.../ Ș-o să-ti spuie de panglice, de volane și de mode,/ Pe cînd inima ta bate-n ritmul sfînt al unei ode.../

*Cînd vezi piatra ce nu simte nici durerea și nici mila — / De ai inimă și minte —
feri în lături, e Dalila!”.*

Încheierea scrisorilor arată încă o dată perenitatea mesajelor eminesciene, în limbajul zeilor, poezia. Venite din Biblie, valabile în epoca în care au fost scrise, valabile și astăzi. Stai departe de Dalila este un sfat venit de la un dezamăgit în dragoste, din păcate, foarte valabil în prezent, când tinerii pun alte deziderate înaintea celor biblice, care spun: „*Creșteți, înmulțiți-vă și umpleți pământul*” (Biblia, Geneza 1:28).

Are Eminescu caracteristicile unui sfânt?... Spun asta asistând la multiplele santificări din ultima perioadă, pentru personaje care au impregnat mult mai puțin istoria națională. M-am bucurat de acceptarea lui Ștefan cel Mare printre sfinți, deși percepțiile morale ancestrale ale poporului român sunt îndreptate în alte direcții. Dacă e să tratăm formal această problemă, el ar îndeplini una dintre condiții, adică acea a facerilor de minuni. Eminescu a făcut trei minuni: *A trăit în mizerie fără să se murdărească; A suferit mult fără să se vaite; A fost genial fără să se laude.*

Artistul

Cel ce păcătuiește,
mereu cu gândul,
mai rar cu fapta,
înșelându-și familia
cu munca și cu arta,
înlocuind adesea nevasta
cu muza, nu amanta,
urcă de multe ori
la Dumnezeu,
luând cu sine și pe alții,
cărându-i în sufletul său.
La-ntoarcere,
ceilalți, veseli,
plutind laolaltă,
doar artistul suferă,
căzând de sus,
de fiecare dată.
Jos, nimic nou,
rămâne iar singur,
că-i vine să mai facă
un drum, doar dus,
la El, acolo sus,
nimic nu va mai lua cu el,
doar gândurile, pentru eter.

Eminescu divin!

Eminescu,
dar ceresc,
pentru neamul românesc!...
S-a angajat în a sa luptă,
pe orice fel de redută,
s-a opus,
n-a fost de ajuns,
a scris
și a fost proscris,
a iubit
și a fost jertfit.
Pentru a ne mântui,
Dumnezeu l-a trimis jos,
pe-al nostru Isus Cristos.
Nu am ascultat de el,
nu l-am ajutat de fel,
nu l-am știut apăra,
și s-a transformat în stea!...
Oare, am învățat ceva?...